

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

§. Decimus Octavus. Summarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

in virtute Sanctæ obedientiæ mandantes ut ipsi constitutiones prædictas observent & faciant etiam à suis subditis in violabiliter observari quacunque consuetudine contraria non obstante nisi divinam offensam & Sedis Apostolicæ debitam virare voluerint ultionem ac collationes de dictis beneficijs sic factas nullas & irritas nihilominus esse decernimus ac illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda donec cum eis super hoc per Sedem prædictam fuerit dispenſatum.

SCHOLIUM.

(204) **ER cum ea.** Anima dverte quod licet in generali dispositione non veniant principes & aliæ personæ speciali nota dignæ ut latius ostendi a-
lio in loco *lib. 1. quest. 4.* hoc tamen in casu comprehenduntur quia specialis hic eorum facta est mentio idque non obstantibus privilegijs aut consuetudinibus contrarijs. Tum quia Papa per clausulam in calce hujus constitutionis ad scriptam derogat. De cuius potestate ambigi nequit uti alias dixi. *lib. 3. quest. 9.* Tum quia Papa claves Ecclesiæ à se non potest abjicere nec sibi magnum ligare. *cap. fin. ubi gloss. de Rescript in 6. cap. Innovuit de elect. dixi lib. 4. quest. 13. Navarrus cons. 2. de Religiosis domibus.*

§. DECIMVS OCTAVVS.

SUMMARIUM.

- 1. Synodus quadruplex.
- 2. Episcopali synodus est quotannis celebranda.
- 3. Causa finalis synodi.
- 4. Pena omissionis synodi.
- 5. Pena an ipso iure incurrantur.
- 6. Exempti venire ad synodum non tenentur.
- 7. Cisterciensis ordinis privilegio an derogetur hæc Leonina.
- 8. Privilegium in corpore iuris clausum diffinitius tollitur.
- 9. Clausule non obstantiarum an tollant tempus immemorabile.
- 10. An respiciant tempus futurum.
- 11. Monitio unica sufficit.
- 12. Clausula quales excusent à synodo.
- 13. Synodales constitutiones an confirmari debeant à Papa.

Matu-

(205) **M**ature quoque considerantes, quod post Christi ad
 cœlos adscensionem Apostoli per singulas urbes Epi-
 scopos distribuerunt, sicut Sancta Romana Ecclesia per orbem
 constituit, eosdem Episcopos in partem sollicitudinis vocando o-
 nera gradatim distribuendo per Patriarchas Primates Archiepis-
 copos ac sacris etiam canonibus fuerit diffinitum, per eos pro mo-
 rum correctione & controversiarum decisione & determinatione
 ac mandatorum Domini observatione, fieri debere concilium
 provinciale ac synodum Episcopalem (206) ut depravata corrige-
 rentur (207) & illa facere negligentes canonicis pœnis subiacerent
 cum conveniat nos circa ea quæ reipublicam Christianam con-
 cernunt esse intentos (208) desiderantes canones ipsos firmiter
 observari eisdem Patriarchis Episcopis districte inungimus, ut
 de officio eis commisso dignam Deo possint reddere rationem,
 canones concilia & synodos huiusmodi fieri mandantes quocum-
 que privilegio non obstantibus in violabiliter observent præter-
 quam quo ad Concilium provinciale quod de cætero singulisti-
 cennijs fieri mandamus (209) ad illaque etiam exemptos accedere
 decernimus (210) privilegio ac consuetudine quacumque contra-
 ria non obstantibus, (211) Circa hoc autem negligentes pœnas in
 eisdem canonibus contentas se noverunt incursumos.

SCHOLIA.

(205) **M**ature quoque considerantes. Descendit hic Pontifex ad synodum
 quæ græcæ vox est latine significans Concilium seu cœvium. Tri-
 plexque apud canonistas invenitur synodus. *Abb. cap. grave in su-
 de præbendis ubi etiam Innocent. Henric. Bottenus de Synodo pari. 1. quest. 4.* Una uni-
 versalis, alia Provincialis, tertia Episcopalis, Generalis dicitur cui Pontifex præ-
 est representatque universalem Ecclesiam de qua Gratianus *dist. 1. c. 17.* hu-
 jus hic non est sermo. Provincialis est illa quam Patriarcha Primas vel Archi-
 episcopus cum suis Subepiscopis sive suffraganeis celebrat de qua late Gratianus
dist. 18. Episcopalis vero synodus est quam Episcopus celebrat in suo diocœsi de
 qua ex professo doctè & late scripsit Henricus Bottenus Buxianus tractatu
 quem

quem inscripsit de Synodo Episcopi, itaque hac sua constitutione Pontifex statuit ut quamvis secundum Canonicas sanctiones quotannis celebrari debeat Synodus Provincialis. *Can. Abbates 18. quest. 2. can. annis singulis dist. 18. Abb. cap. sicut de accusat. in cap. ex ore not. 2. de privileg. Summa Silvestri verb. Concilium §. fin. Henric. Botenus de Synod. part. 1. n. 52.* Satis est si singulis trienniis semel celebretur. Quo vero ad Synodum Episcopalem, Pontifex nihil immutat sed relinquit in juris dispositione jura vulgata in theoria quod non mutatur cur stare prohibetur. *l. Sancimus C. de Tistm.* Quo fit ut Episcopi les Synodus singulis annis juxta antiquorum canonum dispositionem sint celebranda. *Abbas locis sanctitatis §. in cap. conquereute col. 3. eos. decimo habet de offic. ord. in cap. olim not. 1. de censib. d. cap. grave not. 4. de preben. Henricus Botenus d. loco.* Declara id, nisi Episcopus pro re nata censuerit bis in anno celebrandam. *Arg. cap. si Episcopus ubi gloss. de offic. ord. in 6. Henric. Botenus ibid. num. 54. Joannes Pavinus de visitatione part. 1. q. 4.*

(206) *Ut depravata corrigentur.* Episcopalis synodus instituta est quatuor ex causis, quibus unam hic designat Pontifex. Primò. Ut depravata corrigantur. Secundò. Ut ignorantes instruantur. Tertio. Ut regula motum statutaque formetur. Quarto. Ut quæ in Provinciali Synodo Decreta sunt, in Episcopali publicentur. *Imola d. cap. grave de preben. Card. de Turrecremate ad dist. 18. Henricus Botenus ubi supra num. 70.*

(207) *Et illa facere negligentes Canonici pœnis subjacent.* Queritur quæ sint Canonice pœnae, quibus subjacent ii, qui omittunt in executionabili causa Synodum. Respondetur. Suspendendi sunt ab executione officii, *ca. sicut de accus. ubi Host. Jo. Andr. Henric. Botte. d. loco num. 45.* An autem ipso jure hæc pœna incurratur? Neutiquam præter clausulam illam se noverint incursum, quæ est ferendæ sententiæ & non latæ. *d. cap. sicut.* verbum enim futuri temporis requirit executionem alterius & non latæ. *d. cap. sicut.* Felin. cap. Rodolphus col. 20. verb. *subiacet de Rescript. latissime Tiragu. ad l. si unquam verb. Revertatur C. de revoc. donat.* Itaque Episcopus ad celebrationem annuæ synodi compelli poterit per Archiepiscopum cui subest sub interminatione suspensionis. *Can. 1. ubi Archiep. dist. 34. Gemini Card. Franc. cap. fin. de except. in 6.* licet enim Archiepiscopus suffraganeum suum removere non possit, suspendere tamen eundem atque excommunicare potest. *DD. d. cap. fin. Henric. Botenus d. loco. num. 47.* Nisi tamen Episcopi speciali reservatione ab Archiepiscoporum jurisdictione eximantur, quæ de re alio in loco, *lib. 1. quest. 41. de jurisdict. ord. in Exemptis.*

(208) *Desiderantes Canones ipsos firmiter observari.* Atque ita Pontifex innovat hic Canones, quibus statutum fuit in singulis Episcopatibus Synodum celebrari debere quotannis semel, præterquam Concilium Provinciale, quod sufficere censuit si singulis trienniis celebretur.

(209) *At illaque etiam Exempti.* Jure communi ad Synodum venire non tenentur ii qui Exempti sunt. *gloss. cap. quod super his de major. & obedi. cap. ex ore de privilegii. Henric. Botenius ubi supra part. 2. num. 4. vers. Si autem.* At vero hac constitutione Leonis X. venire debent non modò ad Episcopalem Synodum, sed & ad Provinciale, dictio enim *Etiam* in hac constitutione exprimit casum magis dubitabilem, simulque implicat casum minus dubitabilem uti ante ostendi in *Scholio 16* potero casus minus dubitabilis est venire ad Synodum Episcopalem, magis vero dubitabilis ad Provinciale. Quod & constitutione Concilii Tridentini innovatum esse sibi ostendi *d. l. 4. quest. 9.*

(210) *Privilegio ac consuetudine.* Quid in ordinibus, qui in privilegiis habent non valere derogationem nisi in ea mentio fiat ordinis, uti est Cisterciensis. *cap. cum ordinem de Rescriptis.* Sunt qui existimant exemptioni non esse derogatum & proinde etiam à Synodo Exemptos esse. *gloss. cap. Abbates 18. quest. 2.* Sunt è contra qui censuerint à Synodo exemptos non esse inter quos Henricus Boten. *d. part. 2. num.* qua de re videri poterunt ea, quæ alio in loco non adverti. *De jurisd. ord. in Exempti. lib. 1. quest. 4. & lib. 9. Summa, Pontifex hic derogat privilegio, non quod corponi juris insertum est, illud enim difficiliter tollitur nisi alio in loco scripti. d. lib. 3. quest. 9. num. 1.* Sed quod in corpore juris non est clarum, qua de re vide inferius *Scholio 219.* An autem consuetudo immemorabilis censetur per hanc generalem clausulam sublata. Respondetur non esse. *Gloss. Auth. Q. de vetero non sicut verb. prescriptio. Boer. dec. 39. num. 12. Fel. Rubr. de prescript. num. 18. In sq. de Ret. convent. §. 1. gloss. 2. n. 25. Emanuel. Roder. Reg. quest. tom. 1. quest. 9. art. 5.*

10 *Sed an per ejusmodi clausulam censeatur derogatum consuetudini futura? hoc est in modo dicitur post hanc consuetudinem.*

Respondetur affirmative, nisi consuetudo noviter introduceatur ex non à causa à priori non cognita. Imo etiam ex præterita, quæ verisimiliter erat legislatori incognita. *arg. l. si hominem ff. Mandati Emanuel. Roder. d. quest. 9. art. 5. Novellus de dato part. 6. Privileg. 21. num. 18. qua de re late Codarruvias lib. 2. variar. Resol. cap. 13. num. 4. Guterres lib. 3. præf. cap. 32.*

(211) *Circa hoc autem negligentes parvas in eisdem Canonibus contentas se novit incurseros.* Pœna eorum qui legitime citati ad Synodum non comparuerint, nulla legitima causa excusati, est excommunicatio. *ca. fin. dist. 18. cap. super his de major. & obedi.* Imò etiam suspensio & interdictum: Censura enim appellatione comprehenditur excommunicatio, suspensio, interdictum. *d. cap. quod super cap. quarenti de verb. signif. Henric. Botenius d. loco.* Censura tamen non comparentis non ipso jure sed per sententiam incurritur uti ante notavi. *Scholio 136.* propter verbum illud futuri

temporis se noverint incurfuros. *Tiraq. l. unquam in verb. Reveretur C. de Re-
vocanda donat.*
Quod autem dixi non comparentes incidere in cenfuras ferenda fententia,
declara fi legitime moniti fuerunt non quidem civili titu. *l. ad peremptorium ff de*

judicis.
Sed fimplici monitione, ea enim habet vim peremptorium & trinæ monitionis.
*Abb. cap. ex literis col. 4. de cenfuratione in cap. cum caufa col. 2. de offic. del. Henric. Bot-
teus d. part. 2. num. 53. & 54.* quia in actibus extrajudicialibus non requiritur trina
citatio fed fufficit una. *Barth. l. fi tempora C. de fidemfir. & iure hafa fiscalis libr. 10. &
in extrava. ad reprimendum verb. termino. Rom. fing. 32. 4. incip. Ego dixi, qua de re &
ego fuperius Scholo 72. Declara fecundo. Nifi iuftum aliquid impedimentum excu-
let prout fi in monitione in feretur caufa iniufta, aut fi (quod raro uluvenit) finis aut
intentio Synodi effet malus. *dec. cap. prudentia col. 12. de offic. del. Innocent. d. cap. quod
fuper. Henric. Botteus d. loco num. 56.* Deinde nifi exculet moribus Ponticus. *l. morbus
fonticus, ubi Alciat. ff. de verb. fign. Card. Clem. 1. quæft. 7. de celeb. miff. Petrus Moneta
distribut. quotidianis part. 2. quæft. 6. abfentia caufaria, Petr. Moneta d. parte 2. quæft. 5.
ubi late.**

Actas fed quanta. Quidam cenfuerunt annorum 70. Sed verius tamen eft id judi-
cantis arbitrio relinquendam. *ca. de caufis de offic. del. Moneta ubi fuprà part. 2. q. 7.* qua
de re fi otium fit videbimus tractando de privilegiis fenectutis.

Necessitas non quævis fed gravis v.g. oriens ex inundatione aquarum aeris ma-
gna intemperie, funere domestico, timore hoftium & alia quæ Henricus Botteus di-
gnat in quibus cum non fint hujus noftri inftituti non fubfifto. Hæc enis dicta funt
in folle de fynodo. Reftat an conftitutiones fynodantes robur habeant fine confir-
matione Pontificis. Refponderetur non habere. *Sacra Congregat. apud Joannem Guille-
maeri. feff. 24. cap. 2. de Reform. verf. decreta. Novella Imperat. 131. verf. Nulla unquam
fynodus rata legitur qua Apoftolica Beau Petri Sede non fuerit fulta. Andreas de Val
Dottor Parifienfis de fuprema Rom. Pontif. in Ecclef. potefiate part. 4. q. 5. Corcil. Trid
feff. 24. c. 2. de refor.*

§. DECIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1. Ratio Clement. in plerisque de elect.
2. Homines femper nituntur in vetita.
3. An ut hinc Clem. fit locus, neceffa fit Ec-
clefiam defertur clerici & populo.
4. An hac Clem. habeat. locum in non rel-
giofa.
5. Di-